

Серняк Олег Ігорович,
кандидат наук з державного управління,
завідувач кафедри управління
персоналом та економіки праці
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького

ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ КАПІТАЛ»: ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ

У статті виокремлено чотири підходи до тлумачення поняття «адміністративний капітал»: управлінський, економічний, політичний та історичний. У рамках цих підходів проаналізовано погляди окремих дослідників на визначення поняття «адміністративний капітал». Подано дефініцію цього поняття.

Ключові слова: адміністративний капітал, адміністративний ресурс, політичний капітал, патрон-клієнтські відносини, номенклатурний капітал.

Постановка проблеми. Адміністративний капітал є відносно новим поняттям у науковій і практичній діяльності. Він, поряд із соціальним, культурним, символічним, людським, політичним та іншими капіталами, належить до групи так званих нетрадиційних форм капіталу. Деякі з них, наприклад, соціальний, людський, культурний і символічний капітал, описано досить детально, інші, зокрема й адміністративний, ще потребують вивчення. Необхідність дослідження адміністративного капіталу зумовлена як розвитком вітчизняної науки та її інтеграцією у світовий науковий простір, так і потребою практичного формування адміністративного й інших форм капіталу з метою соціально-економічного поступу держави та досягнення загального добробуту суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративний капітал досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед них варто виокремити праці Д. Видріна й І. Рожкової [1], В. Гельмана [2], Дж. Коулмена [18], В. Радаєва [8], В. Радченка [9] та Г. Саркісова [12], що мають значну наукову цінність для вивчення адміністративного капіталу. Проте сутність цього поняття згаданими ученими висвітлена лише дотично до основних тем їх публікацій. Фрагментарний характер дослідження адміністративного капіталу є важливою науковою проблемою, від якісного вирішення якої залежить як науковий розвиток цього поняття, так й ефективне функціонування соціально-економічних інститутів держави.

Різноманітність досліджень адміністративного капіталу сприяла появі низки визначень, що здебільшого не узгоджуються одне з одним. Тому для ефективного вивчення адміністративного капіталу варто систематизувати наявні напрацювання в окремі наукові підходи та запропонувати узагальнену дефініцію цього поняття.

Постановка завдання. Основна мета статті – систематизувати та проаналізувати вітчизняні та зарубіжні наукові дослідження, у яких подано спроби тлумачення поняття «адміністративний капітал», а також дати авторське визначення цього поняття, ураховуючи специфіку формування адміністративного капіталу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових напрацювань із адміністративного капіталу дозволяє виокремити чотири підходи до розуміння цього поняття, а саме:

- управлінський – тлумачення адміністративного капіталу як здатності владних осіб регулювати суспільні ресурси та впливати на суспільні процеси;
- економічний – вивчення адміністративного капіталу як специфічного симбіозу влади та капіталу;
- політичний – трактування адміністративного капіталу як синоніму поняття адміністративний ресурс;
- історичний – дослідження адміністративного капіталу як спадкоємця номенклатурного капіталу.

Розгляньмо зміст кожного з цих підходів детальніше.

Представниками першого підходу вважаємо американських учених П. Бурдьє і Дж. Коулмена, російських науковців В. Радаєва, Г. Саркісова, С. Корольова й українську дослідницю Л. Лясоту. Вони тлумачать поняття «адміністративний капітал» як специфічне явище сфери державного управління, що проявляється у здатності владних осіб регулювати суспільні ресурси та впливати на суспільні процеси.

П. Бурдьє та Дж. Коулмен безпосередньо не вивчали адміністративний капітал, але науковці започаткували ґрунтовне дослідження так званих нематеріальних форм капіталу, до яких, окрім культурного, соціального та символічного капіталу, належить також політичний і адміністративний капітал. Учені встановили, що, генеруючи ці форми капіталу, розмір одержаного економічного ефекту зазвичай досить низький. Натомість таке інвестування відіграє значну соціальну роль, оскільки створює суспільну корисність [18, с. 119].

Використовуючи запропонований П. Бурдьє підхід, В. Радаєв розглядає адміністративний капітал у трьох станах. В інкорпорованому стані ця форма капіталу пов'язана зі здатністю одних господарських агентів регулювати доступ до ресурсів і видів діяльності інших агентів, використовуючи особливі позиції влади й авторитету. В об'єктивованому стані адміністративний капітал втілюється в організаційних ієрархічних структурах. Йдеться про організації корпоративного типу, у яких чітко закріплено формальні позиції керівників і підлеглих, що мають або не мають права ухвалювати певні рішення. В інституційному стані він проявляється у структурі посадових позицій, кожній із яких надано певне коло прав і обов'язків [8, с. 27]. Прикладом формальної інституційної фіксації структури адміністративного капіталу є партійно-номенклатурні списки радянського часу.

В. Радаєв не формулює дефініції поняття «адміністративний капітал», але описані ним стани його існування дозволяють розуміти під цим поняттям організаційні ієрархічні структури корпоративного типу, агенти яких завдяки особливим позиціям влади й авторитету, що деталізовані в посадових правах і обов'язках, здатні регулювати доступ до ресурсів і видів діяльності інших агентів [13].

Адміністративний капітал, на думку іншого російського науковця Г. Саркісова, є одним із видів (поряд із економічним, політичним, інформаційним, юридичним капіталами, капіталом фізичного примусу та капіталом символічного підтвердження соціального статусу) так званого державного соціального капіталу, тобто відчуженої державою форми соціального капіталу. Адміністративний капітал у такому контексті регулює реалізацію прав власності громадян на усі перераховані форми соціального капіталу (реалізує правові рішення у всіх сферах соціального життя) [12, с. 12]. Концентрація й інвестування (формування механізмів виконання політичних рішень і їх

реалізація) адміністративного капіталу є основною умовою ефективного функціонування всіх видів державного соціального капіталу. Якість механізмів адміністративного управління та людських ресурсів адміністративного апарату визначає ефективність інвестицій політичного, військового, інформаційного, економічного та юридичного капіталів держави. Водночас концентрація й інвестування адміністративного капіталу в згадані форми капіталу сприяє його накопиченню [12, с. 13]. Таким чином, Г. Саркісов підкреслює взаємозв'язок адміністративного капіталу з іншими видами капіталу та його важливу роль у досягненні загальної довіри та добробуту в суспільстві.

У тлумаченні поняття «адміністративний капітал» В. Радаєв і Г. Саркісов ґрунтуються на основній властивості цієї форми капіталу – здатності регулювати доступ до всіх ресурсів суспільства та їх джерел.

До управлінського підходу відносимо також дослідження С. Корольова. Цей учений трактує різноманітні форми капіталу залежно від соціальних класів і професійних груп, які є їх носіями. При цьому всі види капіталу мають означення «гуманітарний». Так, адміністративний гуманітарний капітал, за формулюванням С. Корольова, – це сукупність владно-розпорядчих можливостей класу управлінців [5]. До таких суб'єктів адміністративної влади дослідник відносить лише кількох найвищих керівників держави.

Вітчизняна дослідниця Л. Лясота виявила залежність між перевагами володіння адміністративним капіталом і патрон-клієнтськими відносинами. Відносини за типом патрон-клієнт науковець розглядає як усталену систему відносин суб'єктів, що володіють диференційованою ресурсною забезпеченістю внаслідок приналежності до різних рівнів ієрархії, що їх об'єднує. Патрон опікується клієнтом за рахунок ресурсів, які має у своєму розпорядженні, та збирає відповідну данину у формі вдячності за опіку. Клієнтські мережі можуть контролювати розподільчі механізми широкого профілю – від розподілу матеріальних благ, робочих місць, землі та до розподілу дозволу, ступеня відповідальності та санкцій, привілеїв [7]. Під цими механізмами Л. Лясота і розуміє поняття «адміністративний капітал».

Проводячи обґрунтовані дослідження поняття «адміністративний капітал», представники управлінського підходу збагатили напрацювання багатьох європейських і американських учених, які вивчали сучасні форми капіталу.

Цілковито інше тлумачення адміністративного капіталу пропонують представники економічного підходу – російські дослідники О. Деріпаска та М. Ремізов і українські науковці В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін, Т. Шоріна й І. Рожкова. Так, О. Деріпаска під адміністративним капіталом розуміє капітал, який виник унаслідок злиття державних службовців усіх рівнів, як безпосередньо, так і опосередковано, через своїх родичів чи близьких людей, із приватним бізнесом. Цей капітал, на переконання згаданого дослідника, стійкий до коливань ринкової кон'юнктури, «не боїться» конкуренції, його «не турбує» зростання витрат [3].

М. Ремізов розглядає адміністративний капітал як завершення процесу концентрації різних видів капіталу: фізичного примусу чи засобів насильства (армія, міліція), економічного, культурного або, точніше, інформаційного, символічного, – концентрації, яка робить із держави власника певного роду метакapіталу, що дозволяє їй володарювати над різними сферами та приватними видами капіталу, а основне – над обмінним курсом між ними (і тим самим над силовими відносинами між їх власниками) [10]. На сучасному етапі, як стверджує науковець, адміністративний капітал перетворився на *адміністративно-економічний комплекс*, меті функціонування якого властиві насамперед економічний характер, спрямування на зменшення витрат і мінімізацію

класичних функцій держави з підтримання території та соціалізації населення. М. Ремізов вважає, що такий стан є наслідком «поїдання» держави корпораціями й олігархіями [10].

Протилежної думки дотримуються українські науковці В. Федосов, В. Опарін і С. Львовичкін, які стверджують, що адміністративний капітал є результатом привласнення державою об'єктів господарської діяльності на основі відомчої приватизації. У багатьох із цих об'єктів відсутній справжній власник, який забезпечував би їх ефективну діяльність і надійну фінансову відповідальність [14]. Тобто дослідники використовують означення «адміністративний» лише для характеристики окремої групи власників економічного капіталу в Україні (поряд із фінансовими, акціонерними й іншими власниками), маючи на увазі інституції державної влади. Проте таке тлумачення адміністративного капіталу значно спрощує його зміст і сприяє посиленню негативного ставлення до цього поняття.

Вітчизняна дослідниця Т. Шоріна розглядає адміністративний капітал як економічний капітал, що належить управлінському персоналу підприємства та який через свою залежність від влади прагне так чи інакше з нею об'єднатися [17]. Натомість інший український науковець – І. Рожкова – розглядає таке об'єднання як спробу конвертувати тіньову, але реальну владу чиновників у владу формальну. Це зумовлює значну капіталізацію державного управління (навіть порівняно з економічною та політичною сферами) та перетворює адміністрування в галузь, що дозволяє стабільно одержувати доход. Спосіб вирішення такої проблеми дослідниця вбачає в детінізації суспільних відносин, деприватизації влади та забезпеченні відповідальності службовців перед громадянами [11].

Запропоновані представниками економічного підходу тлумачення поняття «адміністративний капітал» дозволяють розглядати державні інституції як потужних соціально-економічних гравців поряд із великими підприємствами та транснаціональними корпораціями. Загалом основним внеском економічного підходу в дослідження адміністративного капіталу є наближення розглядуваного поняття до витоків, тобто до розуміння капіталу як економічної категорії, та його паритетне використання і в економіці, і в державному управлінні.

До третього підходу відносимо праці українських дослідників Д. Видріна й І. Рожкової, М. Шаповаленко, У. Кирієнко, Ю. Лепетана та російського науковця В. Гельмана. Їх об'єднує тлумачення адміністративного капіталу як синоніму поняття «адміністративний ресурс», який на практиці суб'єкти політики використовують для здобуття чи примноження політичного капіталу. Особливістю підходу є те, що він виник у середовищі політологічних досліджень, тому його називаємо політичним. До того ж представники цього підходу розглядають адміністративний капітал як явище швидше політичної сфери, ніж державного управління. Так, Д. Видрін й І. Рожкова під адміністративним політичним капіталом розуміють усі ті адміністративні засоби, що можуть бути задіяні для просування претендента на президентську посаду [1]. У. Кирієнко використовує поняття «адміністративний капітал» для позначення здатності окремих осіб досягати успіху в передвиборчій кампанії завдяки підтримці місцевих інституцій державного управління [4].

В. Гельман тлумачить адміністративний капітал як можливість використовувати у своїх цілях державний апарат. За твердженням науковця, для партій, які на політичному ринку виступають як фірми, що створені політичними підприємцями, адміністративний капітал поряд із ідеологічним є лише ресурсом. Цей ресурс вони намагаються монополізувати та конвертувати в політичний капітал [2].

Схоже бачення сутності поняття «адміністративний капітал» пропонує також Ю. Лепетан. Дослідник вважає, що найбільші політичні партії в Україні використовують

адміністративний капітал з метою конвертації адміністративних послуг у фінансовий капітал, його вивозу для докапіталізації країни з розвинутою ринковою економікою та подальшого примноження адміністративного капіталу на чергових виборах [6]. Тобто відбувається постійний колообіг капіталу шляхом створення додаткової вартості, яка знову осідає у володарів цього капіталу. Контроль над державними інституціями й багатьма об'єктами державної власності дозволяє носіям адміністративного капіталу почуватися в безпеці перед народним гнівом і непокорю.

Використання понять «адміністративний капітал» і «адміністративний ресурс» як синонімів характерне також для М. Шаповаленко. Говорячи про адміністративний капітал, який активно використовують усі провладні сили на всіх рівнях виконавчої влади для побудови формального політичного капіталу, вона вже в наступному твердженні констатує, що переоцінка можливостей адміністративного ресурсу інколи приводить до протилежних результатів [15]. І якщо поняття «адміністративний ресурс» уже традиційно дослідники вживають у негативному сенсі, то поняття «адміністративний капітал» його набуває лише через вкоріненість у громадську свідомість стереотип про однакову сутність цих понять. Зрозуміло, що таке ототожнення в науковому середовищі заважає проводити ґрунтовні дослідження адміністративного капіталу та не сприяє його успішному формуванню.

Загалом внесок політичного підходу досить вагомий, оскільки його представники запропонували важливі для вивчення адміністративного капіталу визначення цього поняття. І хоча формулювання Д. Видріна й І. Рожкової більше відповідає сутності поняття «адміністративний ресурс», В. Гельман подав коротке, але досить чітке тлумачення, що варто брати за основу науковцям, які вивчатимуть політичний аспект адміністративного капіталу. Окрім цього, представники політичного підходу доводять, що ігнорування адміністративного капіталу призводить до деструктивного використання адміністративного ресурсу.

Четвертий підхід до дослідження адміністративного капіталу називаємо історичним. Це зумовлено тим, що його представники розглядають адміністративний капітал як сучасну форму номенклатурного капіталу, що існував за часів Радянського Союзу. Вітчизняний дослідник В. Радченко під номенклатурним капіталом розуміє складну неорганічну суміш самозростаючої ринкової економіки та результатів адміністративно-владних позаекономічних дій різних складників номенклатури [9]. Основними складниками цього капіталу є капітал-папір і капітал-посада, що підкреслює його міцний зв'язок із бюрократією. Учений стверджує, що після розпаду СРСР відбулося розщеплення єдиної чиновницької корпорації на дві групи «субнаселення»: 1) ті, що виступали, як і раніше, суб'єктами капіталу-посади та капіталу-паперу; 2) ті, що стали розпорядниками номенклатурного фінансового капіталу [9]. Для позначення другої групи осіб В. Радченко використовує такі поняття: номенклатурно-олігархічний капітал, номенклатурний грошово-фінансовий капітал, номенклатурно-фінансовий капітал й адміністративний капітал. У згаданій науковій праці вони часто виступають як словосполучення-синоніми. Проте якщо стосовно перших трьох понять таке ототожнення доцільне, то адміністративний капітал все ж має дещо інший зміст. Це констатує й В. Радченко, який доводить, що адміністративний капітал виник під час розпаду тоталітарної, відчуженої від безпосередніх виробників власності та відображає так звані комунальні відносини, для яких характерні панування, надмірна експлуатація підкореного населення та маніпулювання всіма аспектами відтворення засобів до життя. Адміністративний капітал має високу здатність до самовідтворення, оскільки навіть у

кризовий період чисельність і витрати на утримання його суб'єктів не тільки не скорочуються, але й зростають [9].

В. Радченка можна віднести також і до представників економічного підходу. Науковець розглядає злиття номенклатурного капіталу з фінансовим капіталом в Україні як надзвичайно небезпечний процес, що перетворює природну економіку на штучний, ірраціональний організм. Вирішення цієї проблеми дослідник вбачає в розв'язанні фундаментальної суперечності між номенклатурною бюрократією, яка має величезну владу, і товарно-грошовими відносинами, з якими поєдналася номенклатура та які потребують обмежень цієї влади [9].

Критикуючи адміністративний капітал, В. Радченко все ж погоджується з тим, що у капіталістичній економіці, де всі процеси функціонують за ринковими законами, а бюрократія як власник капіталу-посади та капіталу-паперу не може створити паралельної економічної системи, цей капітал може бути корисним суспільству [9]. Тому, виходячи з негативного досвіду минулого, подальші дослідження з використанням історичного підходу мають спрямовуватись на пошук таких джерел і механізмів формування адміністративного капіталу, що унеможливають зловживання ним зі сторони політичної та фінансової еліти.

Іншим представником цього напрямку є Г. Шибанов, який стверджує, що сучасні державні службовці не лише успадкували риси радянської партійної номенклатури, але й у дечому навіть їх перевершили. Так, якщо за надмірну зажерливість, влаштування особистих справ чи аморальні вчинки керівників усіх рівнів у колишньому СРСР могли позбавити партійного квитка та посади, то сучасна бюрократична еліта відчуває повну безкарність за вчинення таких незаконних діянь [16, с. 4]. Підтвердженням історичного зв'язку між номенклатурним й адміністративним капіталами є відсутність якісної зміни еліти як на державному, так і на місцевому рівнях. Адже майже всі головні посади в Україні одержали вихідці із лав колишньої партії влади та її надійної опори – комсомолу [16, с. 4]. Виходом із такої ситуації Г. Шибанов вважає цілеспрямоване формування нового адміністративного капіталу шляхом навчання та виховання державних службовців, їх прискіпливого контролювання правовими та громадськими заходами.

Історичний підхід до розуміння поняття «адміністративний капітал» дозволяє зрозуміти сутність цього поняття, виходячи з особливостей його розвитку в минулому. Стосовно України адміністративний капітал варто тлумачити як сучасну форму номенклатурного капіталу, що успішно використовувався партійно-керівними функціонерами в Радянському Союзі для задоволення здебільшого власних інтересів. Попри успадкування негативних рис номенклатурного капіталу все ж відбуваються спроби адаптувати цю форму капіталу до соціально-економічних реалій і навіть запровадити позитивний зарубіжний досвід із ефективного її використання. Однак ці дії нічого не варті без системних змін в усьому державно-управлінському механізмі та реального оновлення бюрократичної еліти.

Різноманіття підходів до тлумачення поняття «адміністративний капітал» є корисним для його розвитку, оскільки вони гармонійно доповнюють один одного і тим самим збагачують сутність цього поняття. Водночас різні тлумачення ускладнюють практичне формування адміністративного капіталу. Тому на основі розглянутих підходів подано авторське визначення поняття «адміністративний капітал» як реалізованої здатності державних інституцій і посадових осіб завдяки специфічним позиціям влади й авторитету здійснювати державну політику в усіх сферах людської життєдіяльності, відкривати та регулювати доступ індивідуальних і колективних суб'єктів до суспільних ресурсів і процесів з метою створення додаткової особистої, групової чи суспільної

вартості. Таке тлумачення синтезує напрацювання представників усіх чотирьох підходів, розширює наявні знання про адміністративний капітал і сприяє подальшому дослідженню теоретичних засад його формування.

Висновки. За результатами проведеного дослідження сутності поняття «адміністративний капітал» у вітчизняній і зарубіжній літературі доходимо таких висновків:

- наявні в наукових працях тлумачення поняття «адміністративний капітал» можна згрупувати за чотирма підходами: управлінський, економічний, політичний та історичний;
- представники управлінського підходу тлумачать адміністративний капітал як здатність владних осіб регулювати суспільні ресурси та впливати на суспільні процеси. У межах цього підходу адміністративний капітал розглянуто в інкорпорованому, об'єктивованому й інституційному станах;
- внеском економічного підходу в дослідження поняття «адміністративний капітал» є наближення його до витоків, тобто до розуміння капіталу насамперед як економічної категорії. Учені, що належать до цього підходу, під адміністративним капіталом розуміють специфічний симбіоз влади та приватного капіталу;
- представників політичного підходу об'єднує тлумачення поняття «адміністративний капітал» як синоніму поняття «адміністративний ресурс»;
- історичний підхід дозволяє зрозуміти сутність поняття «адміністративний капітал», виходячи з особливостей його формування та розвитку в минулому. Під адміністративним капіталом у цьому випадку розуміють спадкоємця номенклатурного капіталу, що існував за часів СРСР;
- на основі цих підходів подано авторське визначення поняття «адміністративний капітал» як реалізованої здатності державних інституцій і посадових осіб завдяки специфічним позиціям влади й авторитету здійснювати державну політику в усіх сферах людської життєдіяльності, відкривати та регулювати доступ індивідуальних і колективних суб'єктів до суспільних ресурсів і процесів з метою створення додаткової особистої, групової чи суспільної вартості.

Дослідження сутності поняття «адміністративний капітал» створює передумови для подальшого аналізу основних складників його формування та дослідження механізмів використання цієї форми капіталу для зростання рівня соціальної довіри та добробуту всього суспільства.

Список використаних джерел

1. Видрін Д. Капітал: національні особливості капіталізації ринку кандидатів у президенти [Електронний ресурс] / Д. Видрін, І. Рожкова // Дзеркало тижня. – 2002. – № 42 (417). – Режим доступу : <http://www.dt.ua/1000/1550/36639>.
2. Гельман В. Политический рынок в России. Партии как фирмы [Электронный ресурс] / В. Гельман // Дело : еженедельник. – 2006. – № 413. – Режим доступа : <http://russian.net.ru/413/19.html>.
3. Дерипаска О. Основные беды России – административный капитал и бедность [Электронный ресурс] / О. Дерипаска // Промышленные ведомости. – 2003. – № 9-10 (64-65). – Режим доступа : http://www.promved.ru/may_2003_07.shtml.
4. Кирієнко У. Аналіз-прогноз відсоток ризику [Електронний ресурс] / У. Кирієнко // День. – 2004. – № 20. – Режим доступу :

- <http://www.day.kiev.ua/25761>.
5. Королев С. В. Теория муниципального управления [Электронный ресурс] / Королев С. В. – 1999. – Режим доступа : http://vasilieva.narod.ru/mu/stat_rab/books/Teoriya_MU_Korolev/TMU2.3.htm.
 6. Лепетан Ю. Про унікальний шлях України [Електронний ресурс] / Ю. Лепетан // Аратта. Вікно в Україну. – 2009. – 18 лютого. – Режим доступа : http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=1250.
 7. Лясота Л. Соціальні мережі та неформальні практики у політичному дизайні пострадянських суспільств [Електронний ресурс] / Л. Лясота // Політичний менеджмент. – 2006. – № 4 (19). – Режим доступа : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=59&c=1312>.
 8. Радаев В. Понятие капитала, формы капиталов и их конвертация [Электронный ресурс] / Радаев В. В. // Экономическая социология. – 2002. – Т. 3, № 4. – С. 20–32. – Режим доступа : http://www.ecsoc.msses.ru/data/634/586/1234/ecsoc_t3_n4.pdf.
 9. Радченко В. Номенклатура – панівний клас штучної антисоціальної системи [Електронний ресурс] / В. Радченко // Економічний часопис – XXI. – 2003. – № 10. – Режим доступа : <http://www.soskin.info/ea.php?pokazold=20031001&n=10&y=2003>.
 10. Ремизов М. Коррупция суверенитета [Электронный ресурс] / М. Ремизов // Новые хроники. – 2008. – Режим доступа : <http://www.novchronic.ru/1561.htm>.
 11. Рожкова І. Незалежність від громадян [Електронний ресурс] / І. Рожкова // День. – 2004. – Режим доступа : http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=1533.
 12. Саркисов Г. И. Государственное управление как фактор развития социального капитала [Текст] : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. социолог. наук : спец. 22.00.08 «Социология управления» / Саркисов Георгий Ильич. – М., 2008. – 28 с.
 13. Серняк О. Дослідження змісту поняття «адміністративний капітал»: вітчизняний і зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / Серняк О. І. // Державне управління: теорія та практика : електронне наук. фахове видання / [редкол.: Сьомін С. В. (голов. ред.), Князєв В. М. й ін.]. – К. : Вид-во НАДУ, 2009. – Вип. 2 (10). – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2009_2.
 14. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями [Електронний ресурс] : монографія / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін ; за наук. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2002. – 387 с. – Режим доступа : <http://www.studentbooks.com.ua/content/view/870/54/1/2>.
 15. Шаповаленко М. Политический капитал как основа легитимации демократических преобразований [Електронний ресурс] / Шаповаленко М. В. // Развитие демократии та демократична освіта в Україні : матеріали III міжнар. конф. – Режим доступа : http://www.edportal.org.ua/index.php?option=com_jombib&task=showbib&id=222.
 16. Шибанов Г. Спадкоємці колишньої номенклатури. У чому вони перевершили її [Текст] / Г. Шибанов // День. – 2008. – № 109. – С. 4.
 17. Шоріна Т. Г. Людина в ірраціональному суспільстві: об'єкт чи суб'єкт діяльності? [Електронний ресурс] / Т. Г. Шоріна // Вісник Національного

авіаційного університету. Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – К. : НАУ, 2004. – С. 95-102. – Режим доступу : http://sophia.nau.edu.ua/science/visnik/visn_1/shorina.htm.

18. Coleman J. Social Capital in the Creation of Human Capital [Text] / James S. Coleman // The American Journal of Sociology. Supplement : Organizations and Institutions : Sociological and Economic Approaches to the Analysis of Social Structure. – Chicago : The University of Chicago Press, 1988. – Vol. 94. – pp. 95-120.

***Серняк О. І. Поняття «административный капитал»:
подходы к толкованию***

Выделены четыре подхода к толкованию понятия «административный капитал»: управленческий, экономический, политический и исторический. В рамках этих подходов проанализированы взгляды отдельных исследователей на определение понятия «административный капитал». Представлена дефиниция этого понятия.

Ключевые слова: административный капитал, административный ресурс, политический капитал, патрон-клиентские отношения, номенклатурный капитал.

***Sernyak O. I. The «administrative capital» concept:
the approaches of its interpretation***

The four approaches of the «administrative capital» concept interpretation – administrative, economic, political and historical – are singled. Within these approaches the views of some researchers to the «administrative capital» concept determination are analyzed. The definition of the «administrative capital» concept is given.

Key words: administrative capital, administrative resource, political capital, boss-client relations, nomenclature capital.

